

הילדים בפנימיות חשופים להתעללות

באורייזום נראות הפנימיות לחוסים מטופחות ושלוות. אבל בלילות, כשהילדים נשארים לבד, מתרחשים שם דברים קשים מאוד • ילדה בת 12 ניסתה להתאבד וניצלה בנס. ילד בן תשע הוכה באכזריות בידי חבריו. זרים חודדים לשטח הפנימייה ופוגעים בחוסים •, נתחנו לי לנהל פנימייה, אבל אין לי תקציב לשמור על הילדים, אומרת מנהלת פנימייה. „זה ייגמר באסון”

דוד רגב

אני בת ה-12 חזרה מחופשת סוף שבוע לפנימייה בה היא חוסה כשהיא מוטרדת. מוטרדת מאוד. אחרי שלא הצליחה להירדם כל הלילה, ההליטה לפנות בוקר שני מאס לה מחייה הצעירים. היא נכנסה למקלחת, נטי לה מגבת, כרכה אותה סביב צווארה ותלתה את עצמה.

דקות ארוכות היא התנגדה בין שניים לארץ, עד ששומר הפנימייה שעבר במסדרון הבחין בדלת המקלחת הסגורה. הוא פרץ אותה וחילץ את אני שניות ספורות לפני שמתה. הפעם היה לאתי מול, אך לא בטוח שגם בפעם הבאה יצליח להציל אותה בזמן. גם לדני בן תשע, החוסה בפנימייה אחרת, היה מול. לפני מספר שבועות הוא רב עם חבריו, בני תשע ועשר. החברים הוועמים החליטו ללמד אותו לקח. בשעות היום הם לא העזו להתקרב אליו, בשל ההשגחה הצמודה, אולם בלילה, הם ירעו, הכל אפשרי. בשעת לילה מאוחרת, כשהמדרריים כים לא היו במקום, הגיעו כמה מהם לחדרו של

התופעה המוזעזעת הזו נחשפה בריון שנערך כשבושע שעבר בכנסת בוועדה לקידום מעמד הילד, בהשתתפות מנהלי הפנימיות לילדים חוסים. המינהלים טענו כי ללא סיוע תקציבי אין ביכולתם

ילדו מימייה במרכז הארץ. אחריו שעות העבודה, נשאר בדרך כלל במקום רק שומר תצלום: אלעד גרשטרן

אלימות נגד ילדים

27,335 מופלו ב-2001 בידי פקידי הסעד

היום נחנך, לראשונה בישראל, מרכז ראשון מסוגו לאבחון ילדים ובני-נוער נפגעי התעללות. עד היום נאלצו ילדים שחוו התעללות פיזית או מינית לעבור מסכת ארוכה של בדיקות וחקירות, ויחד עם משפחותיהם טולטלו בין עובדים סוציאליים, חוקרי ילדים ונוער, רופאים ועוד. תהליך האבחון נמשך כחודשיים, והקשה על הילדים הסובלים גם כן.

המרכז החדש חוקם בהשתתפות בית-החולים „הדסה”, משטרת ישראל, עיריית ירושלים, הג'וינט, המשרד לבטחון פנים, משרד העבודה והרווחה, משרד הבריאות ומכון אשלים. כל אנשי המקצוע מטפלים בילד הנפגע מרוכזים תחת קורת-גג, והילד עוזר בביניהם.

במרכז יהיו רופא, עובד סוציאלי, פקיד סעד, חוקר ילדים ונוער, ובמקרה הצורך יגיעו אליו גם נציגי פרקליטות המדינה. האבחון יימשך יומיים בלבד, ובעקבותיו תגובש שיטת הטיפול בנפגע.

בשנה שעברה טופלו עליידי פקידי הסעד בישראל כ-27,335 ילדים שחוו התעללות פיזית או מינית. רוב הנפגעים הם בני תשע עד 11. ברוב המקרים היו התוקפים זרים. ככל שגילו של הילד היה צעיר יותר, גדל אחוז התוקפים מקרב המשפחה.

בשנת 2001 נפתחו בישראל 2,650 תיקים בגין עבירות נגד ילדים בתוך המשפחה. בארבעת החודשים הראשונים של שנת 2002 נרשמו 817 מקרים.

בשנת 2001 נפתחו 5,650 תיקים בגין עבירות נגד ילדים. 42 אחוז על התעללות בקטינים, 35 אחוז על תקיפת קטינים ו-19 אחוז על עבירות מין.

לפנות לשר האוצר ולדרוש את התוספת הכספית לטובת הילדים. בימים הקרובים יצאו המנהלים למאבק להגנת ילדי הפנימיות שהם מנהלים. הם לא מתכוונים לשתוק. „חיי הילדים אצלנו לא יהיו הפקר”, הם מכריזים. הם כבר שיגרו מכתב לשר האוצר ובו דרישה להיפגש עמו. אם זה לא ילך הם מבטיחים להחריף את המאבק, ואף לשלוח את הילדים חזרה הביתה, אל המקום שממנו נלקחו כדי להגן עליהם. ■

המצב אכזרי: אנחנו אחראים על הילדים האלה ולא יכולים להבטיח להם הגנה מינימלית. היילדי הציע בריון תוכנית תלת-שנתית, לפיה יתוסף לתקציב הפנימיות סכום של 8.5 מיליון שקל, שיוקדשו לנושא. במהלך הדיון אמרו המנהלים כי דרושים באופן מיידי תקנים ל-50 מדרוכי לילה, כדי להבטיח את שלומם של הילדים בפנימיות הטיפוליות והשיקוריות לפחות. העלות, לרבייהם, מגיעה לכ-15 מיליון שקל בשנה. ח"כ גור'נסקי דוריעה כי בכוננתה

נקבע בשנות ה-70. מאז, 30 שנה אחרי, הוא לא השתנה. למרות הגידול באוכלוסיית הילדים המיוחסת, במשרד העבודה והרווחה מודעים לבעיה. אומר צבי הייליך, המפקח הארצי על הפנימיות במשרד: „התקנות לא הביאו בחשבון את נושא הגנה בלילה, משום שאז היה מקובל שצוות הפנימייה מתגורר בקרבתה. היום המצב שונה: הצוות לא בהכרח גר בסביבה, וגם אוכלוסיית הילדים השהה בפנימיות הרבה יותר קשה ודרושת השגחה של 24 שעות.

סגורות בבת-יחולים פסיכיאטריים. בשעות הלילה, ילדים אלה – שחלקם סובלים מנטיית אוברניות ומתוקפנות קשה ואמורים להיות מוגנים – מופקרים. גבי קונפנינו, מנהל פנימייה בגן-יבנה, סיפר כי הוא עוזב את הפנימייה בתום יום העבודה בלב חצוי: „הילדים עלולים להיקלע למצבים קשים כמו התעללויות מצד מתברגים שמתפרפרים בלי לה ואנשים זרים שנכנסים לפנימיות. אני הולך הביתה עם דאגה קשה.”

תקנון כוח האדם של הפנימיות לילדים חוסים

נתנו לי לנהל פנימייה, אבל לא נתנו לי תקציב לשמור על הילדים”, אמרה מנהלת אחת הפנימיות בצפון הארץ. „אני ישנה פחות ופחות בלילות. מוטובת בפנימייה כדי לשמור עליהם. אני חוששת שזה ייגמר באסון”.

השלב הראשון של המאבק הציבורי, שאתנו מוליכה „המועצה לילד החוסה”, החל לפני כמה ימים. המנהלים הגיחו את הבעיה על שולחנה של הוועדה

„אני מנסה ללא הרף לאלתר פתרונות. מבקש ממדריכים שיחדדו להישאר בלילות. עושה מאמץ עילאי כדי שהילדים לא יישארו לבד ללא השגחה. לא תמיד אני מצליח”

לקידום מעמד הילד, שבראשה עומדת ח"כ תמר גול'נסקי, הודעה ברגישותה בכל הקשור בזכויות ילדים. גול'נסקי מיהרה לזמן לדיון את הנוגעים בדי בר. הדיון בוועדה חשף את אולת היר של הרישית, ובראשן משרד העבודה והרוחה. כולם מודים כי אכן יש בעיה, אבל הפתרון – כמו תמיד – הוא תקציבי. מנהלי הפנימיות סיפרו במהלך הדיון על מצוקתם. מנהלת אחת סיפרה כי רוב הילדים השוהים בפנימייה שהיא מנהלת אושפז קודם לכן במחלקות

להציב מדריכים משגיחים בלילות והמצב רק ילך ויחמיר. הם הודיעו כי הם יוצאים למאבק ציבורי בנושא.

יותר מ־8,000 פעוטות וילדים בישראל, שהיו צאו ממשפחותיהם בעקבות הונחה, שוהים כיום ב־80 פנימיות ברחבי הארץ. בחלק מהמקרים הוצאו ילדים מבתיהם לאחר שהתעללו בהם. למרות גילם הצעיר הספיקו ילדים אלה לעבור הרבה בחיים. חלקם נאספו מחדוּב, רגע לפני שהיו דרדרו לעולם הפשע. אחרים נלקחו באישון לילה מבתי הוריהם, שהיכו אותם והתעללו בהם. הם חבולים נפשית, מבוהלים ומחפשים הגנה.

בפנימיות הם אמורים להיות מוגנים ומטופלים, אלא שבחלק מהמקרים הם נופלים קורבן להתעללות נוספת. מתברר כי בעבר, בשנות ה־70 וה־80, נהגו מדריכים לישון בפנימיות בתורנויות. חלקם אף התגוררו בשטח הפנימייה. כיום, בהעדר תקציבי בים, מסיימים המדריכים והמנהלים את יום עבודתם בשעות אחר הצהריים, ומאו ועד למחרת בוקר נתורים הילדים ללא השגחה צמודה של אנשי מקצוע. כתוצאה מכך הם חשופים לפגיעות והתעללות.

חלק מהמדריכים והמנהלים נקטו יחומות מקימות, והם מצליחים להשיג בדרך לא דרך תקציבי בים כדי להשאיר השגחה בשעות הערב והלילה, אך ברוב המקרים הם מתקשים למצוא את התקציב שיפתור את הבעיה הכאובה.

„אני מנסה ללא הרף לאלתר פתרונות“, אמר מנהל פנימייה. „אני מבקש ממדריכים שיתנדבו להישאר בלילות. עושה מאמץ עילאי כדי שהילדים לא יישארו לבר ללא השגחה. במקרים שאני לא מצליח, אני יודע שהם חשופים לסכנת התעללות, ואפילו נתונים בסכנת חיים“.